

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทของหมอนวดแผนไทยในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยในสถานพยาบาล จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาในแต่ละประเด็นมีเรื่องที่น่าสนใจ และคณะผู้ศึกษาสรุปผลและมีข้อสังเกตดังนี้

1. บทบาทของหมอนวดแผนไทย

บทบาทที่ดำรงอยู่ของหมอนวดแผนไทยในการดูแลสุขภาพของประชาชนนั้น พบว่า สืบเนื่องมาจาก บริบทครอบครัวและชุมชนที่หมอนวดอาศัยอยู่ มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้เกิดแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก ที่ทำให้บุคคลเหล่านี้ตัดสินใจเข้าสู่บทบาทการเป็นผู้ดูแลสุขภาพ แรงจูงใจภายในที่ผลักดันเข้าสู่บทบาทดังกล่าว เกิดจากความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนแรงจูงใจภายนอก ได้แก่ เงินค่าตอบแทนและการเป็นบุคลากรสายหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งในความหมายทางวัฒนธรรม การเป็นที่ต้องการเป็นตัวตนเชิงสัญลักษณ์ทางสังคม (Social Symbol) ที่หมอนวดเชื่อว่าเป็นอาชีพที่มีสถานภาพทางสังคมสูงขึ้น ทำให้ตัดสินใจเข้าอบรมการนวดแผนไทย (300 ชั่วโมง) จากสถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข

ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุการเจ็บป่วยที่ ได้รับความรู้มาจากหน่วยงานสาธารณสุข นับว่ามีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกและวางรูปแบบการรักษาของหมอนวดแผนไทยแต่ละราย ด้วยพบว่า หมอนวดที่เข้ารับการอบรมมีความเชื่อว่าสาเหตุที่ทำให้สุขภาพร่างกายและจิตบกพร่องนั้น หมอนวดแผนไทยเห็นว่าเกิดจากพฤติกรรมของผู้ป่วยเองเป็นส่วนใหญ่ หรืออีกนัยหนึ่ง การที่สุขภาพทางร่างกายไม่ดีเกิดจากพฤติกรรมที่ทำงานหนัก ขาดการพักผ่อนที่เพียงพอ รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์และไม่ถูกสุขลักษณะตลอดจนขาดการออกกำลังกายที่ถูกต้องและเหมาะสม จนก่อให้เกิดร่างกายอ่อนแอไม่แข็งแรง เกิดความเจ็บป่วยทางกายส่งผลให้เกิดการบกพร่องทางสุขภาพทางใจด้วย จากสาเหตุนี้เองพบว่า หมอนวดแผนไทยได้นำเอาวิธีการพูดคุยซักถามมาใช้ในขณะที่ให้บริการนวด ทั้งนี้ก็เพื่อมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการรักษาแบบองค์รวม คือ ความสัมพันธ์กันระหว่างร่างกายและจิตใจ การพูดคุยสนทนาในขณะที่ทำการนวดจึงมีผลอย่างมากในการเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ป่วย

สำหรับผู้ป่วยที่มารับการบำบัดรักษากับหมอนวดแผนไทย ส่วนใหญ่มีเหตุผลที่ตัดสินใจเข้ารับการรักษา ดังนี้

- 1) สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ทั้งหมด เป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย
- 2) ไม่พึงพอใจในวิธีการและผลการรักษาในแนวทางแพทย์แผนปัจจุบัน จึงเป็นทางเลือกอีกวิธีหนึ่ง
- 3) ศรัทธาในตัวหมอนวดแผนไทยตลอดจนหลักการและวิธีการรักษาเป็นการส่วนตัวและการบอกเล่าปากต่อปาก

2. บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพ

จากการศึกษาพบว่า หมอนวดแผนไทยที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลจังหวัดพิษณุโลกนั้น ได้มีการแนะนำในลักษณะการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง (Role Model) ในรูปแบบการให้คำปรึกษาในเรื่องของการดูแลสุขภาพตนเอง การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การพักผ่อนให้เพียงพอ รวมทั้งการปฏิบัติตัวเพื่อให้เกิดสุขภาพจิตดี มีความร่าเริงแจ่มใส

3. บทบาทด้านการป้องกันโรค

จากการศึกษาพบว่า หมอนวดแผนไทยที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลจังหวัดพิษณุโลกนั้น ได้มีการปฏิบัติตนในลักษณะผู้ให้ความรู้ (Educator) โดยได้ดำเนินการรณรงค์และให้คำแนะนำในการป้องกันโรคตามหลักการของกระทรวงสาธารณสุข เช่น ในรอบปีที่ผ่านมามอนวดแผนไทยมีส่วนช่วยในการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ระบาดในจังหวัดพิษณุโลกด้วยการให้ความรู้แจกทรายอะเบท และร่วมกำจัดยุงลาย เป็นต้น

4. บทบาทด้านการบำบัดรักษา

จากการศึกษาพบว่า หมอนวดแผนไทยที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลจังหวัดพิษณุโลกได้แสดงบทบาทในลักษณะเป็นผู้บำบัดรักษา (Curer) ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

4.1 การบำบัดรักษาทางกาย

- 1) นวดเพื่อบำบัดรักษาอาการปวดเมื่อยทั่วไป เช่น ปวดแขน ปวดขา ปวดหลัง ปวดหัวไหล่ เป็นต้น

- 2) นวดกดจุดเพื่อบำบัดรักษาโรคหรืออาการผิดปกติ เช่น คอตกหมอน ข้อเท้าแพลง ปวดเข่า และไหล่ติด เป็นต้น

4.2 การบำบัดรักษาทางจิตใจ พบว่า หมอนวดแผนไทยส่วนใหญ่ ในขณะที่ทำการนวดนั้นจะมีการพูดคุย ชักถาม ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยในเรื่องต่างๆ ระหว่างการนวด เป็นการแบ่งเบาหรือบรรเทาภาระทางใจและช่วยเหลือในการแก้ปัญหาบางเรื่องได้

4.3 การบำบัดรักษาทางสังคม พบว่า หมอนวดแผนไทยจะมีการออกเยี่ยมบ้าน หรือให้การรักษาแก่ผู้ป่วยที่ไม่สามารถมารับบริการรักษาในสถานพยาบาลได้ เป็นการสร้างเครือข่ายและการบันทึกข้อมูลของผู้ป่วยเรื้อรัง เพื่อช่วยในการบำบัดรักษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง

5. บทบาทด้านการฟื้นฟู

จากการศึกษาพบว่า หมอนวดแผนไทยที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลจังหวัดพิษณุโลกนั้นได้แสดงบทบาทในการฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วย โดยสามารถจำแนกแนวทางการฟื้นฟูได้ 2 ทาง ดังนี้

5.1 การฟื้นฟูทางกาย สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยที่เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาตด้วยวิธีการนวด เพื่อทำให้เกิดการกระตุ้นกล้ามเนื้อ ช่วยให้กล้ามเนื้อคืนตัวหรือฟื้นตัวเร็วขึ้น

5.2 การฟื้นฟูทางจิตใจ หมอนวดแผนไทยสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยการให้คำปรึกษาในการประพฤติปฏิบัติตนในเรื่องสุขภาพ ตลอดจนให้กำลังใจและให้ความหวังแก่ผู้ป่วย

อภิปรายผล

1. ด้านบทบาทของหมอนวดแผนไทย

พบว่า บทบาทของหมอนวดแผนไทยในการดูแลสุขภาพประชาชนนั้นสอดคล้องกับทฤษฎีบทบาทของ Mead (ค.ศ.1968) เรื่องบทบาทในระดับปัจเจกบุคคล (Individual) เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องและสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1.1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) คือบทบาทที่หมอนวดแผนไทยแสดงออกมาในลักษณะงานในหน้าที่ผู้บำบัดรักษาด้วยการบีบนวด รวมทั้งบทบาทที่เกิดจากความคาดหวังของผู้ป่วยบางรายที่มารักษาแล้วคิดว่าจะต้องได้รับผลการรักษาอันได้แก่สุขภาพที่ดีขึ้นกลับได้ รวมทั้งเป็นแนวทางการรักษาที่เป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมได้สมบูรณ์

1.2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจและรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่หมอนวดแผนไทยสามารถแสดงออกได้โดยใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับการอบรมจากกระทรวงสาธารณสุขมาเผยแพร่ให้ประชาชนเข้าใจรับรู้ได้ในลักษณะให้คำปรึกษา แนะนำ บำบัดรักษา และฟื้นฟู

ส่วนจะเกิดความเชื่อถือจากประชาชนผู้มารับบริการเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการถ่ายทอดความรู้ของหมอนวดแผนไทยแต่ละราย

1.3. บทบาทที่เป็นจริง (Actual or Enacted Role) เป็นบทบาทและหน้าที่ที่หมอนวดแผนไทยได้ดำเนินการและแสดงออกจริงตามเป้าประสงค์ของกองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ต้องการดูแลสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุม 4 มิติ อันประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพโดยการดูแลอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยหมอนวดแผนไทยเป็นผู้ดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับแนวความคิดของโคลินแมน ที่ว่า ระบบการดูแลสุขภาพภาคประชาชนได้รับความไว้วางใจ เป็นทางเลือกใหม่ของการรักษาสุขภาพมากขึ้น

นอกจากที่หมอนวดแผนไทยจะดำเนินบทบาทตามที่ระบุไว้ในระเบียบกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2545 ว่าด้วยบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ประกอบโรคศิลปะสาขาแพทย์แผนไทย ด้วยการบริการนวด อบ ประคบ และให้คำแนะนำเรื่องกายบริหารแบบไทยฤๅษีตัดตนแล้ว ยังดำเนินอีกบทบาทในฐานะบุคลากรสาธารณสุข (Health Personal) ได้อย่างดีเยี่ยมสอดคล้องกับแนวทางการต้องการของสถาบันพระบรมชนก กระทรวงสาธารณสุข ที่ต้องการบุคลากรข้างเคียงวิชาชีพ (Paramedical Health Personal) อย่างเช่น หมอนวดแผนไทยในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ ถึงแม้ว่าจะไม่มีใบประกอบโรคศิลปะ แต่ก็สามารถช่วยป้องกันโรค ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์

2. บทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพ

หมอนวดแผนไทยได้นำเสนอ แนวความคิดการแพทย์แผนไทย ทฤษฎีธาตุทั้ง 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) ให้กับผู้ป่วย โดยเน้นสมดุลแห่งสุขภาพ การดำรงชีวิตที่เป็นธรรมชาติ การดูแลและรักษาสุขภาพเป็นระบบ มีแนวคิดอย่างเป็นองค์รวมในการผสมผสานระหว่างปรัชญาดำเนินชีวิต ศาสนา และวิทยาศาสตร์แบบสังเกตุ ในรูปแบบการให้คำปรึกษาโดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง (Role Model) ซึ่งสอดคล้องกับคัมภีร์โรคนิทานและตำราอื่นๆ เรียกว่า มูลเหตุการเกิดโรค ให้แก่ผู้ป่วยประพฤติหรือละเว้นการประพฤติ อันได้แก่

- 1) กินอาหารให้ตรงเวลา ไม่กินมากหรือน้อยเกินไป
- 2) การฝึกอิริยาบถ ได้แก่ การนั่ง การนอน ยืน เดิน ไม่สมดุลกัน
- 3) การอด ได้แก่ การอดข้าว อดนอน อดน้ำ
- 4) การทำงานหนักเกินไป
- 5) การโศกเศร้าเสียใจเกินไป ดีใจเกินไป ขาดความพอดี
- 6) การมีโทษมากเกินไป ขาดสติ

3. บทบาทด้านการป้องกันโรค

หมอนวดแผนไทย มีบทบาทในการเป็นผู้ให้ความรู้ (Educator) เพื่อช่วยป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ระบาดในจังหวัดพิษณุโลก ในรอบปีที่ผ่านมา ด้วยการช่วยให้ความรู้ แลกทราเยอะเบทและร่วมกำจัดยุงลาย ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสถาบันพระบรมชนก กระทรวงสาธารณสุขที่ต้องการให้การป้องกันโรค (Prevention of Disease) นั้นกระทำในขณะที่ประชาชนอยู่ในภาวะปกติไม่ได้เจ็บป่วย ด้วยการให้หลักมนุษย์สัมพันธ์และการกระตุ้นให้เกิดความสนใจโดยมีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการมีสุขภาพดี โดยอาศัยหมอนวดแผนไทยเป็นผู้ดำเนินบทบาทนี้ เนื่องจากเป็นคนในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ จึงมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับคนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี ทำให้เป็นเรื่องง่ายแก่การจะปฏิสัมพันธ์และสร้างความเชื่อถือ อีกทั้งหน้าที่ในลักษณะผู้สอนสุขศึกษา (Health Education) ของกองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขก็ยังคงมีความมุ่งหวังให้บุคลากรทางด้านสาธารณสุข อาทิเช่น หมอนวดแผนไทยควรมีโอกาสแสดงบทบาทในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนโดยวิธีการสอนแบบแนะนำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ให้เกิดความรู้และความเข้าใจอย่างแท้จริง และเข้าถึงประชาชนมากขึ้น

4. บทบาทด้านการบำบัดรักษา

4.1 การบำบัดรักษาทางกาย

หมอนวดแผนไทยจะทำการบำบัดรักษาผู้ป่วยตามทฤษฎีการนวดไทย โดยมีพื้นฐานจากทฤษฎีหลัก 2 ทฤษฎี อันได้แก่ ทฤษฎีเส้นประธานหรือเส้นสิบ ซึ่งใช้ขนาดเพื่อบำบัดอาการปวดเมื่อยทั่วไป ทำให้เลือดลมไหลเวียนดี รักษาอาการผิดปกติของร่างกายอันเกิดจากการประพฤติตนผิดทฤษฎีธาตุทั้ง 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) และทฤษฎีเรื่องจุด ซึ่งใช้ในการนวดกดจุดเพื่อบำบัดรักษาโรคหรืออาการผิดปกติเป็นจุดของร่างกายให้มีอาการดีขึ้น เช่น รักษาอาการปวดต้นคอและคอไหล่ติด ข้อเท้าเคล็ด ข้อเท้าแพลง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับยงศักดิ์ ตันติปัญญ ที่กล่าวถึงคุณค่าของการนวดไทยด้านสุขภาพทางกายไว้ว่า ด้านการรักษาโรค การนวดแผนไทยสามารถใช้ในการลดอาการปวด แก้เคล็ดขัดยอก ลดอาการอักเสบ และลดการติดขัดของกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อได้ ส่วนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประโยชน์ บุญสินสุขและคณะได้ทำการศึกษา การนวดแผนไทยในการบำบัดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและปวดข้อ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การนวดสามารถช่วยลดอาการปวดกล้ามเนื้อ การปวดที่เกิดจากการไหลเวียนเลือดไม่ดี และปวดที่เกิดจากการยึดติดของพังผืดได้ค่อนข้างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุวัฒน์ ศุภชุตินกุล ที่ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของการนวดไทย โดยทำการศึกษาผู้ป่วยที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลอุดรธานี พบว่า การนวดสามารถลดอาการเจ็บป่วยได้ 2 ใน 3 ของจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด ทำให้ทราบว่า

การนวดแผนไทยเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ใช้ในการบำบัดรักษาโรคทางกายได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยหมอนวดแผนไทยที่มีความรู้ความสามารถในทฤษฎีการนวดไทยอย่างแท้จริง

4.2 การบำบัดรักษาทางจิตใจ

ในระหว่างการนวด หมอนวดแผนไทยจะพูดคุย ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจแก่ผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกมีจิตใจที่ดีขึ้น สบายใจขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของมานิช วามานนท์ และคณะ ที่กล่าวถึงการนวดว่า การนวดส่งผลโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจของหมอนวดและผู้ป่วย สำหรับหมอนวดที่มีทักษะการนวดจะสามารถช่วยให้ผู้ป่วยมีสุขภาพดีและพ้นจากความทุกข์ได้ ผู้ป่วยจะได้รับผลทางกายและทางจิตใจไปพร้อมกัน ผลทางกายคือ การนวดทำให้เกิดการไหลเวียนของเลือดลม กล้ามเนื้อผ่อนคลาย เส้นคลายหย่อน นอกจากนี้ผู้ป่วยจะรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า และผ่อนคลายทางจิตใจไปพร้อมกัน ส่วนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการนวดนั้น ถือเป็นแนวทางการบำบัดรักษาเพื่อบรรเทาโรคภัยไข้เจ็บอย่างหนึ่ง ตามแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรเจ็บป่วยของคริสแมน (Chisman) ที่ว่า การปรึกษาหารือกับบุคคลอื่นที่ผู้ป่วยมีการปฏิสัมพันธ์ด้วย ย่อมทำให้เกิดการรักษาได้อีกแนวทางหนึ่ง

4.3 การบำบัดรักษาทางสังคม

พบว่า หมอนวดแผนไทยจะดำเนินการเยี่ยมบ้านหรือให้การรักษาแก่ผู้ที่ไม่สามารถมาทำการรักษาในสถานพยาบาลได้ ด้วยการบำบัดรักษาทางกายโดยการบีบนวดและด้วยการบำบัดรักษาทางจิตใจ โดยการพูดคุยสัมผัส เป็นการสร้างความเป็นกันเอง ช่วยสร้างเครือข่ายในการดูแลสุขภาพให้กว้างขวางขึ้น สอดคล้องกับ มานิช วามานนท์และคณะ ที่กล่าวไว้ว่า บางครั้งการสนทนาระหว่างหมอนวดและผู้ป่วย ยังสามารถผ่อนคลายความกังวลใจและช่วยคลี่คลายปัญหาชีวิตของผู้ป่วยได้อีกด้วย นับเป็นการช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมอีกทางหนึ่ง ส่วน ยงศักดิ์ ตันติปิฎก ก็มีความเห็นคล้ายกันถึงคุณค่าของการนวดไทย ในด้านจิตใจและสังคมว่า การนวดไทยเป็นภูมิปัญญาไทยที่สั่งสมสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลที่อบอุ่นในระหว่างคนในครอบครัวด้วยสัมผัสแห่งความเอื้ออาทรและเป็นวิทยากรที่สามารถพึ่งตนเองได้ในชุมชน

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การนวดไทยเป็นกระบวนการบำบัดรักษาโรคโดยอาศัยการสัมผัสคุณค่าแห่งการนวดไทย ทั้งในด้านสุขภาพกาย ทำให้เกิดการรักษาโรคให้ทุเลาดีขึ้น และการนวดไทยยังมีผลต่อจิตใจของหมอนวดและผู้ถูกนวด ส่งผลต่อสังคมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในสังคมและเป็นสังคมที่สามารถพึ่งตนเองได้ ในการบำบัดรักษาโรคทางเลือกแบบแผนไทย

5. บทบาทด้านการฟื้นฟู

5.1 การฟื้นฟูทางกาย

การนวดแผนไทยสามารถช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ป่วยที่เป็นโรคอัมพฤกษ์ อัมพาตได้ โดยอาศัยการนวดตามทฤษฎีการนวดไทย เพื่อช่วยให้เลือดลมไหลเวียนดี กล้ามเนื้อคืนตัว โดยมีผลการวิจัยของกระทรวงสาธารณสุขที่จัดทำโดยโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชของศรัทธา 17 ตำบล สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่กล่าวถึงการให้บริการผู้ป่วยด้วยการนวดแผนไทยว่า สามารถรักษาอาการอัมพฤกษ์ อัมพาต หลังจากมาใช้บริการก็เริ่มแข็งแรงและหายจากโรค มีจำนวนไม่น้อย ซึ่งเพ็ญภา ทรัพย์เจริญ และคณะ ที่ได้ทำการศึกษา โดยการประยุกต์นำการนวดไทยแบบราชสำนัก มาประยุกต์ใช้ในคลินิกแพทย์แผนไทย กรณีศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า สามารถแก้ไขโรคอัมพฤกษ์ให้หายได้ร้อยละ 18.18 ดีขึ้นร้อยละ 52.27 ทำให้ทราบว่า การนวดแผนไทยมีคุณค่าและสามารถบำบัดรักษาโรค ตลอดจนช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ป่วยได้ระดับหนึ่ง ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกดีขึ้น มีกำลังใจมากขึ้น เป็นการแบ่งเบาภาระแพทย์แผนปัจจุบันและเป็นทางเลือกหนึ่งของประชาชน

5.2 การฟื้นฟูทางจิตใจ

สถาบันพระบรมชนก กระทรวงสาธารณสุข มีความต้องการให้การฟื้นฟูสภาพ (Rehabilitation) ของผู้ป่วยเป็นกิจกรรมหรือบริการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้กลับเข้าสู่สภาพปกติ หรือใกล้เคียงกับภาวะปกติมากที่สุด ให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งเป็นเรื่องที่หมอนวดแผนไทยได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องในการช่วยเหลือผู้ป่วยด้วยการให้คำปรึกษาในการประพฤติปฏิบัติตนในการฟื้นฟูสุขภาพกายและสุขภาพจิต สามารถช่วยเหลือให้ผู้ป่วยมีร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถกลับสู่ภาวะปกติในการดำเนินชีวิตได้จริง โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิราภรณ์ ศรีอมรรตกุล ที่สรุปได้ว่า ภายหลังจากรับบริการ ผู้มารับบริการจะรู้สึกสบาย ไม่เครียด พึงพอใจ อบอวน หมอนวดที่มีความชำนาญและสามารถพูดคุยให้คำปรึกษาได้ และในภาพรวม ผู้มารับบริการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางที่ยอมรับการแพทย์แผนไทย และพร้อมที่จะใช้วิธีนี้ในการดูแลสุขภาพและการบำบัดโรคที่ตนมีอยู่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทของหมอนวดแผนไทยในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยในสถานพยาบาล จังหวัดพิษณุโลก ในครั้งนี้ ผลการศึกษาคณะผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ใบประกอบโรคศิลปะของหมอนวดแผนไทย

หลักสูตรนวดแผนไทย (300 ชั่วโมง) จากสถาบันการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข เป็นหลักสูตรที่ผลิตบุคลากรออกมาเพื่อเป็นบุคลากรข้างเคียงวิชาชีพ (Paramedical Health Personal) สามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ได้ แต่ไม่มีใบประกอบโรคศิลปะ ทำให้ไม่อยู่ในกลุ่มของบุคลากรทางการแพทย์ (Medical Health Personal) ประเภทอายุรเวทได้ ซึ่งทำให้มีศักดิ์ศรีและสิทธิในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน หมอนวดแผนไทยที่ผ่านการอบรม 300 ชั่วโมง พยายามที่จะสอบให้ได้ใบประกอบโรคศิลปะ แต่ไม่สามารถสอบผ่านได้ เนื่องจากการสอบจะใช้ความรู้ในเรื่องของทฤษฎี ซึ่งประกอบกับหลักสูตรที่หมอนวดแผนไทยอบรมจะเน้นในเรื่องของการปฏิบัติ และระดับวุฒิการศึกษาของหมอนวดแผนไทยที่ไม่สูงนัก ตลอดจนความสามารถในการท่องจำที่ไม่ดี ทำให้ไม่สามารถสอบใบประกอบโรคศิลปะได้

1.2 ค่าตอบแทนสวัสดิการของหมอนวดแผนไทย

การปฏิบัติงานในสถานพยาบาลของหมอนวดแผนไทย จะต้องขึ้นตรงกับสถานพยาบาลนั้นๆ หลังจากที่มีรัฐบาลปัจจุบันได้ประกาศใช้นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (30 บาท รักษาทุกโรค) ทำให้สถานพยาบาลต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุข ต้องบริหารจัดการงบประมาณเอง ทำให้สถานภาพของหมอนวดแผนไทยในแต่ละสถานพยาบาลแตกต่างกันไป บางสถานพยาบาลเป็นลูกจ้างประจำมีเงินเดือนและค่าตอบแทนในการให้บริการเป็นเปอร์เซ็นต์ตามจำนวนและประเภทของการให้บริการของผู้ป่วยและบางสถานพยาบาลเป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างรายวัน จะได้ค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างรายวันและค่าตอบแทนในการให้บริการเป็นเปอร์เซ็นต์ตามจำนวนและประเภทของการให้บริการของผู้ป่วย ทำให้เกิดความแตกต่างกันเองในระหว่างกลุ่มของหมอนวดแผนไทยที่ปฏิบัติงานในสถานพยาบาล อีกทั้งค่าตอบแทนที่ได้รับนับว่าน้อยมาก ทำให้เกิดความท้อแท้ในใจของหมอนวดแผนไทย มีความรู้สึกที่ไม่อยากปฏิบัติงานในสถานพยาบาลอีกต่อไป เพราะหากไปให้บริการนวดแผนไทยในสถานบริการเอกชนหรือรับจ้างให้บริการนวดตามบ้านจะได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า ทำให้เกิดเป็นประเด็นหนึ่งของปัญหาในการสืบสานภูมิปัญญาไทยและการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่ต้องการให้เกิดขึ้น

1.3 การผสมผสานการรักษาระหว่างการแพทย์แผนไทยกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

จากแนวคิดด้านการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่ต้องการการผสมผสานการรักษา ระหว่างการแพทย์แผนไทยกับการแพทย์แผนปัจจุบัน เพื่อให้สามารถดูแลประชาชนได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า แพทย์แผนปัจจุบันยังไม่ยอมรับการรักษาแบบแผนไทย โดยเฉพาะการนวดเพื่อบำบัดรักษา ทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดและไม่สามารถส่งต่อการดูแลสุขภาพได้ตามที่ต้องการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงสถานภาพ ความต้องการ และปัญหาของหมอนวดแผนไทย

2.2 ควรศึกษาการรักษาโรคด้วยวิธีการนวดเฉพาะด้านในเชิงลึกสามารถปฏิบัติ

ได้

2.3 ควรทำการศึกษาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนา (Research and development / R & D) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ บทบาท และศักยภาพของการนวดให้สูงขึ้นอยู่ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง

